

Folkhälsovetenskaplig utbildning på distans med unik profil för framtiden

Alexandra Krettek, Sakari Suominen

Alexandra Krettek, professor i folkhälsovetenskap, Avdelningen för biomedicin och folkhälsovetenskap, Institutionen för hälsa och lärande, Högskolan i Skövde.
E-post: alexandra.krettek@his.se.

Sakari Suominen, professor i folkhälsovetenskap, Avdelningen för biomedicin och folkhälsovetenskap, Institutionen för hälsa och lärande, Högskolan i Skövde.
E-post: sakari.suominen@his.se.

Vid Högskolan i Skövde har ämnet folkhälsovetenskap utvecklats kraftigt de senaste två åren och förväntas fortsätta expandera som en strategisk satsning från lärosätet. Ämnets ambition är att erbjuda utbildningar med unik profil som ger studenterna god anställningsbarhet och rustar dem för både nuvarande och framtida hälsoutmaningar. I dagsläget erbjuder Högskolan i Skövde ett flertal utbildningsprogram i folkhälsovetenskap; det tvååriga Hälsocoachprogrammet, det treåriga kandidatprogrammet Folkhälsovetenskapligt program samt magisterprogrammet Folkhälsovetenskap: Smittskydd och vårdhygien. Det senare programmet är unikt i sitt slag, både i Sverige och Norden. Samtliga utbildningsprogram ges på distans med enstaka campusträffar. Artikeln belyser därför även utmaningar och möjligheter med denna undervisningsform och ger praktiska råd hur man kan åstadkomma god genomströmning i distansundervisning.

Public Health at University of Skövde is expanding as a strategic effort by the University. The ambition is to provide unique public health education that gives students preparedness to work with current and future public health challenges. To date, University of Skövde offers three educational programmes in public health; the two-year Health Coach, the three-year Public Health Sciences Study Programme and the master's programme in Public Health Science: Infection Prevention and Control. The latter is unique and one-of-a-kind in both Sweden and the Nordic countries. All educational programmes are given as distance education with a few gatherings on campus. The article therefore also highlights challenges and possibilities with distance education and provides advice on how to make students successfully progress through such educational programmes.

Högskolan i Skövde (HS) bygger med sina utbildningar i folkhälsovetenskap vidare på traditionen av hälsofrämjande arbete i region Skaraborg, en pionjär inom folkhälsoarbetet i Sverige. Idag finns folkhälsoråd i samtliga

kommuner och Skaraborgs läns landsting, som ett av de första i landet, antog redan 1970 en hälsoplan för länet med fokus på praktiskt hälsofrämjande arbete.

Utvecklingen av ämnet folkhälsovetenskap vid Högskolan i Skövde

Ämnet folkhälsovetenskap har funnits vid HS som huvudämne sedan 2007. Det började dock tidigare som ett resursämne genom ett initiativ från sjuksköterskor, distriktsköterskor, psykologer, nutritionister samt arbetsterapeuter vid HS som insåg betydelsen av förebyggande hälsoarbete.

2013 genomförde HS ytterligare satsning på ämnet folkhälsovetenskap, som då fick examensrätt på kandidatnivå i samband med att ett nytt treårigt Folkhälsovetenskapligt program inrättades. Även lärarkompetensen inom området har förstärkts under senare år och ett definitivt genombrott skedde 2015. Då rekryterades ett flertal lärare, däribland två professorer i folkhälsovetenskap, från Nordic School of Public Health NHV (NHV) efter att NHV med nordiska ministerrådet som huvudman avslutat sin akademiska verksamhet 31 december 2014. Denna expansion medförde även att huvudområdet folkhälsovetenskap fick examensrätt på avancerad nivå och att den nya utbildningen magisterprogram Folkhälsovetenskap: Smittskydd och vårdhygien etablerades. Expansion av utbildning och forskning inom folkhälsovetenskap ses som en strategisk satsning av HS och är positiv för verksamhetsutvecklingen vid HS, såväl ur ett internt akademiskt perspektiv som ur ett omvärldsperspektiv. Satsningen utgör även en god komplettering till de styrkeområden som redan finns inom området hälsa och vård vid HS.

I januari 2015 donerade NHV även

hela sitt bibliotek till HS och därmed utökade Högskolebiblioteket sin boksamling inom folkhälsovetenskap med en unik boksamling som omfattade 3000 verk. Samlingen representerar mer än 60 års arbete inom nordiskt folkhälsoarbete, vilket inte finns tillgängligt vid något annat lärosäte och erbjuder därför studenterna inom folkhälsovetenskap vid HS en unik studiemiljö.

Ambitionen för ämnet folkhälsovetenskap är att erbjuda utbildningar med unik profil som ger god anställningsbarhet för studenterna. Förutom egna utbildningar i folkhälsovetenskap har ämnet under åren även gett folkhälsovetenskapliga kurser vid HS inom Sjuksköterskeprogrammet 180 hp, Skolsköterskeprogrammet 60 hp och Förskolläraryrket 210 hp. I dagsläget erbjuder HS ett flertal utbildningsprogram i folkhälsovetenskap som beskrivs nedan. Samtliga utbildningar ges som distansutbildningar med enstaka campusträffar.

Kvalitetsaspekter och hur utbildningarna i folkhälsovetenskap anpassas till nationella och internationella kunskapskrav

Progression

För att kvalitetssäkra samtliga utbildningsprogram inom folkhälsovetenskap är det viktigt att det blir progression i kurserna både beträffande innehåll och litteratur. Vi använder därför litteraturmatriser över kurslitteraturen inom våra utbildningar som programansvariga kontinuerligt uppdaterar. För att erbjuda kurser som är jämförbara med andra utbildningar

både inom och utanför Sverige, har lärandemålen i samtliga kurser ställts upp enligt Blooms taxonomi¹ och följer Bolognas rekommendationer. Detta medför att lärandemål och förväntade studieresultat finns preciserade under huvudrubrikerna Kunskap och förståelse, Färdighet och förmåga samt Värderingsförmåga och förhållningssätt.

Det föreligger även matriser för kvalitetssäkring av nationella examensmål, som ett komplement till de antagna utbildningsplanerna för respektive utbildningsprogram. Vad gäller det ämnesmässiga innehållet i det Folkhälsovetenskapliga programmet, har detta byggts upp med inspiration av riktlinjerna från The Association of Schools of Public Health in the European Region (ASPHER). I dessa finns angivet vilka kärnkompetenser som studenter inom ämnet folkhälsovetenskap bör ha utvecklat när de uppnår sin examen². Dessa riktlinjer används även vid utveckling av nya kurser inom ämnet och vid planeringen av nya utbildningsprogram inom folkhälsovetenskap.

Akademiskt skrivande

Alla utbildningsprogram inom folkhälsovetenskap innehåller akademiskt skrivande som en strimma i utbildningen. För att ytterligare stödja studenterna, startade dåvarande ämnesföreträdare 2015 ett resursrum i vetenskapligt skrivande på den digitala lärplattformen SCIO. Där finns inspelade föreläsningar om olika aspekter av vetenskapligt skrivande. Alla studenter läggs till detta rum av

programansvariga. Studenterna har tillgång till resursrummet under hela sin utbildningstid.

Examensarbeten inom folkhälsovetenskap

För att säkerställa hög kvalitet för examensarbeten inom folkhälsovetenskap finns spärrar inlagda i utbildningsprogrammen som innebär att en student som inte blivit godkänd på t.ex. samtliga metodkurser inom Folkhälsovetenskapliga programmet inte kan antas till kursen examensarbete. Vidare kommer ett dokument med riktlinjer att utarbetas för kandidatarbetet i folkhälsovetenskap (och senare även för magisterarbetet), på motsvarande sätt som idag föreligger för Hälsocoachprogrammet.

Handledning av examensarbeten utförs av samtliga lärare och det pågår ett kontinuerligt arbete för att åstadkomma samsyn på hur handledning av studenterna inom ämnet skall utföras. Handledarna till examensarbeten deltar även i delar av metodkurserna där studenterna arbetar med sina projektplaner för examensarbetet. Detta medför att projektplanerna förhandsgranskas av kollegor vilket är ytterligare en kvalitetssäkrande åtgärd. Vidare gäller att projektplanen skall vara godkänd innan studenten påbörjar examensarbetet.

En fråga som ofta diskuteras är om studenterna skall skriva individuellt eller i par. I dagsläget förespråkar ämnesgruppen att studenterna i möjligaste mån skriver enskilt på kandidatnivå, vilket även underlättar bedömningen. Om studenten skriver enskilt eller i par styrs ofta av till-

gängliga resurser och i dagsläget saknas nationella riktlinjer för vad som skall gälla för examensarbeten. Oftast har läroämnets resurser styrts resonerat, dock dominerar i dagsläget kravet på individuella arbeten särskilt på magister- och masternivå hos lärosätena. ASPHERs arbetsgrupp ”Undergraduate Public Health Education in Europe” har nyligen genomlyst pågående och planerade utbildningar i folkhälsovetenskap på grundnivå i Europa och den kommande rapporten förväntas kunna bidra med ytterligare rekommendationer även för examensarbeten.

Hälsocoachprogrammet – högskoleexamen i folkhälsovetenskap

Bakgrund till inrättande av utbildningsprogrammet

Begreppet ”Hälsocoach” var från början mer individcentrerat och berörde individuella levnadsvanor med koppling till bland annat ämnet omvårdnad. Programmet återspeglade därmed även hur ämnet folkhälsovetenskap hade startat vid HS. Tanken med den tvååriga utbildningen var att studenterna skulle få möjlighet till entreprenörskap och bilda egna företag, varför kurser i företagsekonomi initialt ingick i programmet. Allteftersom åren gick och ämnet folkhälsovetenskap blev ett självständigt huvudämne vid HS, renodlades också Hälsocoachprogrammet och profilerades ytterligare mot folkhälsovetenskap. Detta synliggörs bl. a i att utbildningen 2007 resulterade i en högskoleexamen med inriktning mot hälsofrämjande arbete och från 2008 ändrades detta

till högskoleexamen med inriktning mot folkhälsovetenskap. 2009 genomfördes en omfattande revidering av Hälsocoachprogrammet då kurser inom ämnet omvårdnad ersattes av kurser inom folkhälsovetenskap.

Utbildningens innehåll

Dagens program innehåller folkhälsovetenskap 82,5 hp, biomedicin 7,5 hp och socialpsykologi 30 hp. De folkhälsovetenskapliga kurserna har fokus på grundläggande folkhälsovetenskap, fysisk aktivitet och nutrition, epidemiologi samt hälsopsykologi. Söktrycket på detta program har genom åren varit högt och vid senaste antagningen höstterminen 2016 var det 13,7 sökande/plats (80 platser). HS har valt att låta Hälsocoachprogrammet vila från hösten 2017 för att möjliggöra utveckling av nya program på avancerad nivå inom folkhälsovetenskap. Aktuell information på programsidan: <https://www.his.se/Utbildning/Hitta-utbildning/vara-program/Halsocoach/>.

Folkhälsovetenskapligt program – kandidatexamen i folkhälsovetenskap

Bakgrund till inrättande av utbildningsprogrammet

Inför utvecklingen av programmet gjordes en omfattande omvärldsanalys. Möten med bl.a. folkhälsostrateger och ledare för folkhälsoarbete inom regionala myndigheter bidrog till kartläggning av vilka kunskaper och förmågor som efterfrågas vid nyanställning inom folkhälsoområdet. Ämneskunniga i Sverige fick via en enkät identifiera de viktigaste kunskaper

perna en student i folkhälsovetenskap behöver tillägna sig. En fokusgruppintervju med både folkhälsostrateger och ledare för folkhälsoarbete kompletterade omvärldsanalysen. Det blev tydligt att framtida folkhälsovetare behöver ha god kännedom om hur lokala och regionala myndigheter arbetar, goda kunskaper i att tolka folkhälsostatistik, god förmåga att främja delaktighet och medborgardialog samt att kunna samarbeta med media. Enighet rådde bland tillfrågade om att i början av programmet skapa kurser som ger en grundläggande kunskap i ämnet som helhet och att avsluta med specialisering inom ett antal nyckelområden. Folkhälsovetenskapliga programmet byggdes upp i enlighet med dessa tankar.

Ämnesgruppen i folkhälsovetenskap ingick även under denna tid i ett större tvärvetenskapligt pedagogiskt utvecklingsprojekt vid HS som använde ramverket *Conceive-Design-Implement-Operate* (CDIO, www.cdio.org) för att utveckla utbildningar. CDIO är ett internationellt samarbetsprojekt för ingenjörsutbildningar, som genom ett helhetsperspektiv på utbildningen möjliggör att teori och praktik förenas på bästa sätt och studenten uppnår tänkta lärandemål. Inom ramen för detta pedagogiska utvecklingsprojekt vid HS utvecklades Folkhälsovetenskapliga programmets utbildningsplan. Detta gav möjlighet till samsyn och inspiration för att organisera tankar kring progression och kursutveckling, samt att erhålla återkoppling på det arbete som gjorts. Vidare togs hänsyn till didaktiska strategier för folkhälsovetenskap som

vid denna tid också utarbetats inom ämnet vid HS.

Utbildningsprogrammet hade sitt första intag höstterminen 2015 med ett söktryck på 12,1 sökande/plats (50 platser). 2016, då den andra kullen studenter togs in, var söktrycket 9,8 sökande/plats (60 platser).

Utbildningens innehåll

Utbildningen startar med att studenterna gradvis får djupare förståelse av folkhälsovetenskapens värdegrund och metoder. Därefter tillämpas kunskapen genom problembaserat lärande, seminarier och fältstudier. Utbildningen ger slutligen möjlighet att specialisera, utveckla och syntetisera kunskaper inom de olika profilområdena som senare syntetiseras i examensarbetet. Programmet innehåller därför ett antal kärnkurser. Dessa kurser kommer successivt att ge studenterna en djupare förståelse för vetenskapliga principer inom folkhälsoområdet; utveckla analytisk förmåga inom biostatistik och epidemiologi samt förmåga att främja hälsa och livskvalitet inom olika befolkningsgrupper. De valbara kurserna leder till kunskapsmässig fördjupning inom områdena hälsofrämjande arbete, hälsokommunikation och ledarskap, hälsoekonomi samt IT och hälsa. Det senare området ligger inom HS eget profilområde IT och hälsa och anknyter även till högskolans utvecklingsplan 2017-2022. Dessa specialiserade kunskaper från de valbara fördjupningskurserna formar basen för studenternas examensarbeten (Figur 1).

Fältstudier, som är tydligt kopp-

ÅR 1		ÅR 2		ÅR 3	
Termin 1		Termin 3		Termin 5	
Folkhälsovetenskapens grunder G1N, 7,5 hp		Vetenskaplig metod I G1F, 7,5 hp		Epidemiologi och biostatistik G2F, 7,5 hp	
Vetenskapligt och etiskt förhållningssätt inom folkhälsovetenskap G1N, 7,5 hp		Teorier inom hälsofrämjande arbete G1F, 7,5 hp		Vetenskaplig metod II G2F, 15 hp	
Hälsopsykologi G1N, 7,5 hp		Hälsofrämjande arbete på arbetsplatsen G1F, 7,5 hp		Framtidens folkhälsoutmaningar G2F, 7,5 hp	
Hälsa i befolkningen G1N, 7,5 hp		Hälsokommunikation och ledarskap G1F, 7,5 hp			
Termin 2		Termin 4		Termin 6	
Grundläggande epidemiologi och bostatistik G1F, 7,5 hp		Kultur och hälsa i ett globalt perspektiv G1F, 7,5 hp		<i>Valbara kurser:</i> Hälsofrämjande arbete G2F, 7,5 hp Hälsokommunikation och ledarskap II G2F, 7,5 hp IT och hälsa II G2F, 7,5 hp Hälsoekonomi G2F, 7,5 hp	
Samhälle och folkhälsa G1F, 7,5 hp		Folkhälsofrågor inom EU, G1F, 7,5 hp		Examensarbete i folkhälsovetenskap G2E, 15 hp	
Ojämlighet i hälsa G1F, 7,5 hp		Hälsosystem G1F, 7,5 hp			
		IT och hälsa G1F, 7,5 hp			

Figur 1: Flödesschema för kandidatprogrammet Folkhälsovetenskapligt program. Programmet ges på helfart och distans under tre år och är uppbyggt för att ge en bred bas inom ämnet folkhälsovetenskap med fokus på framtida hälsoutmaningar. Specialisering är möjlig under tredje året genom valbara kurser där studenten väljer två av dessa kurser. Specialiseringen återkommer senare även i valet av ämne för examensarbetet.

lade till utbildnings- och kursmål, återkommer i utbildningen för att ge studenter möjlighet att tillägna sig färdigheter och ett professionellt förhållningssätt. Därmed får studenten nya perspektiv som möjliggör att teori och praktik förenas. Vidare används portfolio genom hela utbildningen för att skapa en sammanhållande struktur och möjliggöra reflektion kring olika kursmoment. Portfolion är även ett verktyg för att t.ex. samla dokument till ett personligt CV som kan vara till hjälp efter avslutad utbildning eller för att samla information under utbildningens gång för att utveckla ett intresseområde som kan leda till det avslutande examensarbetet. Aktuell information på programsidan: <https://www.his.se/Utbildning/Hitta-utbildning/vara-program/Folkhalsovetenskapligt-program-180-hp/>.

Folkhälsovetenskap: Smittskydd och vårdhygien – magisterexamen i folkhälsovetenskap

Bakgrund till inrättande av utbildningsprogrammet

Med denna utbildning har huvudområdet folkhälsovetenskap vid HS dels återknutit till ämnets rötter men även skapat en unik utbildning i Sverige och Norden. År 1854 studerade läkaren John Snow kolerautbrott i Soho, London. Han testade hypotesen att kolera sprids med vatten istället för via luft och kunde fastställa att en vattentump vid Broad Street var källan till spridningen. Denna studie är en av de första epidemiologiska studierna och anges ofta som grund för hur ämnet folkhälsovetenskap startade. I

början av 1900-talet var det som vi idag menar med folkhälsovetenskap känt under namnet ”hygien”.

Dagens samhällsutveckling visar på ökat resande, globala flyktingströmmar och ett tilltagande internationellt utbyte av varor och tjänster. Till detta kommer den medicinska utvecklingen med avancerad högteknologisk sjukvård, vilken förutsätter möjlighet till infektionsprevention och bekämpning. Den pågående klimatförändringen kan innebära att nya smittsamma sjukdomar som ännu inte finns eller är sällsynta kan spridas över världen. Detta har sammantaget aktualiserat och ökat behov av både kunskaper och färdigheter inom smittskydd och vårdhygien.

Utbildning inom smittskydd och vårdhygien bedrevs 2007-2014 som en diplomutbildning vid NHV i samarbete med Folkehelseinstituttet i Oslo, Statens Serum Institut i Köpenhamn och Smittskyddsinstitutet i Stockholm. Detta diplomprogram (från 2012 kallat Diplomprogram i folkhälsovetenskap, tema smittskydd/vårdhygien) var unikt i Norden och följde det svenska regelverket i högskolelagen och högskoleförordningen. Kurserna inom diplomprogrammet kunde också, enligt reglering i högskoleförordningen, tillgodoräknas i andra utbildningar vid svenska högskolor och universitet.

Nordiska ministerrådet tog 2014 fram ett policydokument där ett av förslagen innebar kraftfulla insatser mot den ökade antibiotikaresistensen³. I Sverige genomfördes i mars 2015, på uppdrag av regeringen, blocköverskridande samtal om strategier

mot antibiotikaresistens. Det finns även ett stort intresse för utbildning inom smittskydd och vårdhygien bland olika professionella föreningar i Sverige som Svensk förening för vårdhygien, Smittskyddsläkarföreningen och Smittskyddssjuksköterskornas intresseförening. Samtliga aktörer betonar vikten av fortsatt utbildning inom aktuellt område och även behov av att huvudmannen för utbildningen är ett akademiskt lärosäte. Det fanns således ett stort intresse i samhället för fortsatt akademisk utbildning inom smittskydd och vårdhygien, ett intresse som inte kunde bemötas efter att NHV avslutade sin akademiska verksamhet. För att bemöta detta behov, startade HS den 17 januari 2017 magisterprogrammet Folkhälsovetenskap: Smittskydd och vårdhygien. Programmet har en unik profil och leder till en filosofie magisterexamen inom folkhälsovetenskap med inriktning smittskydd/vårdhygien.

Utbildningens innehåll

Utbildningen belyser frågeställningen om smittskydd/vårdhygien ur ett populationsperspektiv och ger studenterna kunskaper och färdigheter som krävs för kvalificerade arbeten på lokal, regional, nationell och internationell nivå inom områden som berör folkhälsa med särskild inriktning på förebyggande av smittsamma sjukdomar och vårdrelaterade infektioner. Programmet innehåller 38 hp fördjupningskurser (inklusive examensarbete om 15 hp) inom huvudämnet folkhälsovetenskap samt 22 hp specialkurser inom smittskydd och vårdhygien.

Utbildningen ges på deltid, vilket ger en studietakt på två år (d.v.s. fyra terminer) för att fullfölja utbildningen. Detta för att möjliggöra för den yrkesverksamma målgruppen att kunna delta i utbildningen.

Söktrycket vid utbildningsprogrammets första intag våren 2017 var 2,6 sökande/plats (30 platser). Det finns planer att senare erbjuda vissa programkurser som fristående kurser, t.ex. som en del av specialistutbildningen för läkare, inom specialiteterna infektionssjukdomar, klinisk mikrobiologi och särskilt den nya tilläggsspecialiteten vårdhygien.

Programmet startar med en orientering vad folkhälsovetenskap och folkhälsoarbete innebär. Detta utgör basen för att senare under utbildningen kunna ställa relevanta frågor som mynnar från bakterienivå till det globala perspektivet och vilka konsekvenser det får för människor i världen. Hälsodeterminanter, målområden, policydokument, mänskliga rättigheter och olika interventioner samt människors hälsobeteenden lyfts fram. Därefter behandlas epidemiologi för att få en grund i metoder som påvisar prevalens och incidens av olika åkommor av betydelse för området. Efter detta behandlas klinisk mikrobiologi och antibiotikaresistens för att studenterna skall utveckla förståelse för mikroorganismerna som påverkar och orsakar olika tillstånd, samt betydelsen av att hantera antibiotika ur ett hållbart perspektiv. Vårdhygien lyfter sedan fram betydelsen av god hantering av smittämnen och reservoarer för att undvika smittspridning och förebygga infektionssjukdomar. Där-

ÅR 1		ÅR 2	
Termin 1		Termin 3	
Folkhälsoarbete och folkhälsovetenskap A1N, 5 hp		Infektionsepidemiologi och smittskydd A1F, 7 hp	
Epidemiologi A1N, 5 hp		Kvalitativ metodik inom folkhälsovetenskap A1N, 5 hp	
Klinisk mikrobiologi och antibiotikaresistens G2F, 5 hp		Hälsa för alla – teoretiska ansatser A1N, 3 hp	
Termin 2		Termin 4	
Vårdhygien A1N, 7,5hp		Examensarbete inom FHV: Smittskydd och vårdhygien A1E, 15 hp	
Kvantitativ metodik inom folkhälsovetenskap A1N, 5 hp			
Vaccinologi och immunologi A1N, 2,5 hp			

Figur 2: Flödesschema för magisterprogrammet Folkhälsovetenskap: Smittskydd och vårdhygien 60 hp. Programmet ges på deltid och distans under två år och är uppbyggt med 38 hp kurser inom ämnet folkhälsovetenskap (vita) samt 22 hp specialkurser inom smittskydd och vårdhygien (grå). Examensarbetet utförs inom ämnet folkhälsovetenskap med tematisk inriktning mot smittskydd och vårdhygien.

efter koncentreras kunskapsinhämtningen på kvantitativ- och kvalitativ metod inom folkhälsovetenskap. Då har studenterna uppnått en god grund som förståelse för att använda olika metoder och vad som fungerar inför olika frågeställningar, vilket studenten också tränas i att hantera.

Mellan metodkurserna ges Vaccinologi och grundläggande immunologi som behandlar vaccinationers och immunologins betydelse och Infektions-

epidemiologi och smittskydd bygger vidare på epidemiologikursen. Innan examensarbetet får studenterna kunskap inom hälsofrämjande åtgärder för att därmed få förståelse för hälsofrämjande arbete och dess betydelse alltifrån ett lokalt till ett globalt perspektiv. Utbildningen avslutas med ett 15 hp examensarbete där studenterna fördjupar sig inom valfritt område i smittskydd eller vårdhygien, vilket knyts samman ur ett folkhäl-

sovetenskapligt perspektiv (Figur 2). Aktuell information på programsidan: <https://www.his.se/Utbildning/Hitta-utbildning/vara-program/Folkhalsovetenskap-Smittskydd-och-vardhygien---magisterprogram/>.

Utmaningar och möjligheter med distansundervisning

Utmaningar

En av de största utmaningarna är att definiera vad som menas med distansundervisning och vad detta innebär för studenten och även för lärosätet. Vid flera lärosäten, HS inte undantagen, är ofta rutiner och processer anpassade till traditionell campusverksamhet. Detta medför, ibland omedvetet, en del utmaningar för att framgångsrikt genomföra en distansutbildning. Distans innebär inte endast att man flyttar en campusbaserad utbildning till en digital lärplattform genom att ersätta campusföreläsningar med inspelade dito. Framgångsrik distansundervisning kräver mer.

Distansundervisning kännetecknas till viss del av att studenten har möjlighet att tillägna sig utbildningens innehåll under mer flexibla former än vad campusbaserad undervisning medger. Det finns ett flertal utmaningar att bedriva framgångsrik distansundervisning som en rapport om genomströmning inom distansutbildning vid Linnéuniversitetet visar⁴.

Distansundervisningen vid HS inom folkhälsovetenskap förutsätter heltidsstudier, 40 timmar/vecka, där distans innebär att studenten inte behöver vara fysiskt i Skövde, dock vara tillgänglig för heltidsstudier. Detta

kan vara en utmaning, när studenter försöker kombinera förvärvsarbete med heltidsstudier på distans. Även i distansutbildningen ingår obligatoriska moment i realtid (t.ex. grupp-arbeten) och dessa behöver följa uppsatt schema.

Det finns även en trend att studenterna fortsätter sin kontakt på sociala medier och i dessa forum, skilda från lärarnas medverkan, diskuterar kursinnehåll och lärande. Lärarna har då inte möjlighet att se vilka slutsatser som dras och felaktiga resonemang kan ibland framstå som sanningar för studenterna eftersom ”alla/majoriteten tycker så” i det sociala mediet. Sociala medier har därmed skapat intressanta utmaningar för distansundervisning och rekommendationen är att diskussioner relaterade till kursen i möjligaste mån bör försiggå på den officiella digitala lärplattformen för att undvika missförstånd i samband med innehåll och examinationer i kurserna.

Plagiering av olika slag samt kopiering av befintliga texter på internet är en stor utmaning för all undervisning idag, inte enbart distansundervisning. Dock föreligger större problematik då även examinationen ofta sker via hemtentamen. Som vid andra lärosäten utgör Urkund (www.urkund.se) därför ett viktigt verktyg även inom ämnet folkhälsovetenskap vid HS och det är på så sätt möjligt att kontrollera originaliteten på inlämnade hemtentamen, inlämningsuppgifter m.m. Inom distansundervisning förblir det dock alltid svårt att utesluta medverkan av någon utomstående vid utformande av ett enskilt arbete som studenten lämnar in.

Därför är en individuell skriftlig tentamen på campus ett värdefullt tillägg för kvalitetskontrollen. Även vid de utbildningar som ges till största delen på distans, finns därför minst en salstentamen på campus inlagd varje termin.

Möjligheter

Utbildningen i folkhälsovetenskap vid HS har i hög grad utnyttjat de möjligheter distansundervisning i alla dess former erbjuder. En del av kurserna har dock också innehållit enskilda campusdagar med direkt lärarledd undervisning i klassrummet eller skriftlig tentamen. En central pedagogisk metod i folkhälsovetenskaplig undervisning vid HS är inläring i grupp. Detta innebär att studenterna via en digital läroplattform enligt en planerad eller egen vald gruppindelning kan hålla kontakt med varandra och diskutera olika teman, samt tillsammans förbereda gruppuppgifter för senare inlämning. Problembaserat lärande är en annan pedagogisk metod som tillämpas, då distansutbildning ställer studenter inför problem i form av uppgifter som de sedan skall lösa antingen på egen hand eller i grupp.

HS använder SCIO som digital läroplattformen för kursadministration och t.ex. delning av olika resurser som kursplan, utbildningsplan, länkar till inspelade föreläsningar eller vetenskapliga artiklar. Studenten kan med detta verktyg t.ex. lämna in skriftliga uppgifter och tillsammans med andra studenter bearbeta och reflektera över varandras texter. SCIO erbjuder också möjligheter för chat mellan studenter och lärare, samt att på ett enkelt sätt

sprida allmän information med hjälp av exempelvis funktionen Anslagstavla. Personlig muntlig handledning av lärare sker via programvaran Adobe Connect (<http://connect-innovation.com/sv>). Adobe Connect används också för att hålla webinarier eller grupparbeten. Lärarna kan naturligtvis också kommunicera med studenter med hjälp av vanlig e-post och telefon vid behov.

ASPHER har utvecklat en handbok för folkhälsovetenskap, vilken numera utgör en viktig resurs vid utvecklandet av folkhälsovetenskaplig utbildning vid HS⁵. Genom olika fallstudier exemplifieras hur distansundervisning effektivt kan planeras och genomföras.

För studenten erbjuder distansundervisning viss flexibilitet att ägna sig åt studier när det gäller rum, dock inte alltid i tid enligt vad som nämnts ovan under utmaningar. Om utbildningen ges både på distans och halvfart, som magisterprogrammet Folkhälsovetenskap: Smittskydd och vårdhygien, kan studenterna kombinera förvärvsarbete och studier. Därigenom bidrar HS till att understöda principen om livslångt lärande (<http://aspher.org/innovatongood-practice.html>) som kontinuerligt har fått större tyngd inom högre utbildning. Om en student är aktiv och målmedveten kan hen uppnå utbildningens mål till lika hög grad som vid campusstudier under förutsättning att mångsidiga digitala medier och programvaror tillämpas, vilket är fallet vid HS.

*Hur får Högskolan i Skövde
god genomströmning inom
distansutbildningarna i folkhälsovetenskap?*

Idag ser vi en genomsnittlig genomströmning på 70% på distanskurser inom folkhälsovetenskap vid HS. Denna procentsats är förhållandevis hög, då distansutbildningar ofta uppvisar lägre genomströmning än campusbaserade program⁶.

Ofta, men inte alltid, är distansstudenter äldre än genomsnittsstudenten som väljer campusutbildning och flera studenter väljer en folkhälsovetenskaplig utbildning när de redan har en annan högskoleutbildning bakom sig. Dessa utgör således en grupp studiemotiverade och studievana studenter som målmedvetet söker ny kunskap.

Distansutbildningar behöver vara välplanerade, ha tydlig struktur och kontinuerlig kommunikation med studenterna. Då studenterna ofta är ensamma på sina respektive studieorter saknas den naturliga möjlighet som uppstår i klassrumssituationen att tala med lärare eller medstudenter. Detta måste överbryggas vid distansundervisning genom tydliga studiehandledningar och tät kontakt både mellan lärare och studenterna, samt studenter sinsemellan via kurshemsidor, digital lärplattform och andra digitala verktyg.

Det är även viktigt att kurserna fokuserar på att vara interaktiva och därmed på olika sätt överbrygger den fysiska distansen mellan student och lärare. Här behövs en entusiastisk och kompetent lärarkår som inte bara är ämneskunnig utan även kan hantera tekniska problem som kan uppstå vid

t.ex. Adobe Connect seminarier. Att det även finns IT-support vid lärosätet för att stödja inspelning av föreläsningar med god kvalitet är en annan viktig förutsättning.

En annan framgångsfaktor för genomströmning är att följa upp studenter som inte håller studietakten. Detta görs vid HS bl.a. via systemet TUSS - Tidigt Uppföljnings System Skövde. Detta är ett tekniskt hjälpmedel för studentuppföljning som används av studievägledare och programansvariga. TUSS utvecklades vid Högskolan i Skövde inom ramen för projektet ”Student i fokus” i samråd med programansvariga, studievägledare och Studentkåren. Med TUSS är det möjligt att uppmärksamma studenter som behöver stöd och införa tidiga stödinsatser om inte prestationen motsvarar vad som förväntas under en given läsperiod.

Slutsats

Folkhälsovetenskaplig utbildning vid HS kännetecknas av flera distansprogram med gott söktryck och hög genomströmning på kurserna. Distansundervisningen bidrar till att möta behovet av flexibelt och även livslångt lärande i samhället. Vidare ges redan idag vid HS dels Folkhälsovetenskapligt program och magisterprogrammet Folkhälsovetenskap: Smittskydd och vårdhygien som med sina unika profiler förbereder studenterna för framtiden.

Referenser

1. Anderson L, Krathwohl D, Airasian P, Cruikshank K, Mayer R, Pintrich P, Raths J, Wittrock M. A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: Pearson New International Edition A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives, Abridged Edition. Pearson, 2013.
2. Birt C, Foldspang A. European Core Competences for Public Health Professionals (ECCP-HP). ASPHER's European Public Health Core Competences Programme. ASPHER Publication No. 5. Brussels: ASPHER, 2011.
3. Nordiska ministerrådet. Det framtida nordiska hälsosamarbetet. Köpenhamn: Nordisk ministerråd för social- och sundhetspolitik, 2014.
4. Creelman A, Reneland-Forsman L. Genomlysning av distansverksamhet vid Linnéuniversitetet. Linnéuniversitetet, 2012.
5. ASPHER Working Group on Innovation and Good Practice in Public Health Education – ASPHER in cooperation with ASPHER members. Modern teaching – distance learning. A guide to online and blended teaching with case studies from public health. Brussels: ASPHER, 2013.
6. Ljungqvist M. Lunds universitets femte högskolepedagogiska utvecklingskonferens, 26 november 2015. Nya perspektiv på genomströmning i nätbaserade utbildningar. https://www.lth.se/fileadmin/lth/genombrottet/LU-konf2015/23_Ljungqvist.pdf.

Fortsättning

Från sidan 276-277, referenser till artikeln *Folkhälsovetenskap i högre utbildning – olika perspektiv*

4. Socialdepartementet. Mål för folkhälsan. Proposition 2002/03:35. Stockholm: Socialdepartementet, 2002.
5. CSDH. Closing the gap in a generation: health equity through action on the social determinants of health. Final Report of the Commission on Social Determinants of Health. Geneva: World Health Organization, 2008.
6. Kommissionen för jämlik hälsa. Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa. Förslag för ett långsiktigt arbete för en god och jämlik hälsa. Slutbetänkande av kommissionen för jämlik hälsa (SOU 2017:47). Stockholm: Socialdepartementet, 2017.
7. United Nations. General Assembly Resolution A/RES/70/1. Transforming Our World, the 2030 Agenda for Sustainable Development, 2015. [cited 2016 Feb 10]. Available from: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E